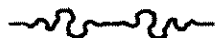

pretando admirablement «La Brema», «Los Salvadors», «La Retreta», «Pepita»—un lindo capricho de Mateu,—y «La Marsellesa», entre cuyas notas amplias, solemnes y enardecedoras, se distinguía el solo del corista Gabriel Riba.

»Estruendosos aplausos estallaron en el jardín, donde poco después, los socios que lo llenaban sentáronse á las mesas para tomar un refresco, que la amable Junta directiva del «Centro» ofrecióme por boca de su digno y entusiasta Presidente, que cometi6 la injusticia de elogiarme inmerecidamente.

»Hube de levantarme á dar las gracias, á dedicar apasionadísimo aplauso á la Directiva, al orfeón y á los mil socios que constituyen un Centro donde no se juega, donde no se vicia el espíritu, donde se ha levantado un altar al Trabajo y se va á la conquista del Progreso por la ancha carretera de la instrucción y de la dignificación de la Patria.

»Por eso poco después escribía yo en el Album del «Centro»: *Debieran nuestros políticos venir á aprender al «Centro de Lectura», cómo honrados trabajadores saben hacer país, y lo hacen.* Por eso cuando la Junta directiva despedíame, seguida de gran número de socios, que tributaban elogios á *El Liberal*, yo les ofrecía nuestros servicios, seguro de poner con ello un timbre de honor al periódico. Por eso el «Centro» es la institución más popular de Reus, que debieran imitar otras ciudades españolas. Por eso, al comprometerme á dar más adelante una conferencia en el «Centro», pensaba yo en si sería demasiado egoísta...»

Crónica Artística

EL TEATRE LÍRICH

II

LAS ÓPERAS

El march riquíssim, del que nostres lectors tenen alguna idea pe'l que veníam dihent en el número 32 de la REVISTA, tancava un cuadro no menys preciós y plé de falagueras promesas per lo pervindre del Art. Nombrós estol de músichs, alguns en la flor de la juvenesa, quan los desenganyys de la experiencia que encara no coneixen no han mínvat poch ni molt los entussiasmes, dotats d'una gran voluntat y major coratge tots ells, posá en obra totes las sevas. forsas é iniciativas dirigidas á portar á felís terme aquesta nova tentativa de donar naixensa á una mú-

A MA GERMANA GRAN

EN EL DIA DEL NAIXEMNET DEL SEU PRIMER FILL.

Tes entranyes maternals
van parí aquell jorn un àngel,
ríaller estava l cel,
i la terra endiumenjada,
florida encare en grogor
per el Chorus que finava.
Una nena vas dú al mon
carn de carn de tes entranyes!

Qu'hermosa qu'erets al llit
entre-mitj de roba blanca...
tos llavis descolorits,
una rosa en cada galta,
tos ulls negres, brillejant
igual qu'estels, en ta cara,
tos cabells calent a rulls
per demunt de tes espatlles,
els raigs del sol, per besat,
de plé entrant dintre ta cambra
i al topar-se totseguit
am l'ardor de tes mirades,
van trobar-se sol i sol
fit a fit, de cara a cara!

Ton fillet ploriquejant
demanant-he una mirada,
un somris, que fos florit
en tos llavis, flors de grana.
Ton fillet, tantost nascut,
demanava amor de mare.
Qu'hermosa qu'erets al llit
entre-mitj de roba blanca!

Xavier Gambus.

sica que propia y genuinament poguessim calificarla de *ben nostra*.

Perque aixís, sumant esforços y energías; estudiant seriament aquesta rama del Art en lo que's refereix á nostre país, que pot fer gala de possehir un riquíssim y abundant tresor de cants populars—idees melódicas que en la trama de las novas óperas fossin com ejes al voltant de quins girés tota la obra musical;—harmonisats aquestos cants encertadament, donántlos-hi tota la expressió que fos necessaria y adaptant al seu desenrotlló las reglas de la moderna polifonia, serían, sens dupte, única y exclusivament, la base sólida ahont pogués alsarse la colossal empresa de la creació de nostre teatre lírich, de que vením parlant.

Ab aquesta mira y comptant ab la cooperació decidida de llibretistas y músichs, que tenian entregadas ja molt temps avants d'obrirse'l teatre vuit ó deu

óperas, s'inaugurà aquest ab la primera audició de la obra d'assumpto grech «Circe», arreglo de Ramos Carrión calcat en la obra de Calderón «El mayor encanto, amor» y al que'l mestre Chapí cap-pare del teatre, feu la música ab la expressa condició de que aquest s'obris estrenant la citada obra. Si la lletra del «Circe», la hermosa maga filla del Sol y de Medea, no té res que sigui «del otro jueves», com se diu vulgarment, tampoch en justicia podém fer grans elogis de la música, que's ressent dels defectes del argument y descuit de forma del llibret. Entre'ls números més inspirats y felissos, mereixen citar-se el principi del según acte—que es el millor de la ópera—quan las ninfas van cobrint de flors lo sol (coro molt elegant y plé d'inspiració) y seguidament la *romansa* de *Circe*. En el mateix acte sobressurten el *madrigal* qu'entonan las cantayres de *Circe* (una *tonadilla* pe'l istil de las que estavan de moda al finalisar el segle XVIII) y'l ball de las ninfas acompanyat pe'ls instruments típics que's coneixen de la Grecia d'aquells temps: las flautas, els sistres, el triángul, la pandereta y'ls crótalos. Tant aquesta página musical com la *berceuse* en la que *Circe* canta

*Duerme tranquilo
mi hermoso dueño,
yo quiero amante
velar tu sueño.*

melodía d'una cadencia dolcíssima y vessant delicada poesia, son dignes de qualsevulga compositor de fama. Ja en el tercer acte decau l'interés y aumenta la monotonía després de la introducció en la que ab el teló baix, s'ouen els crits nerviosos y las fortas rialladas de desenfrenada bacanal, número que's pot citar com prodigi d'instrumentació, y s'acaba la ópera ab la invocació de *Circe*, després de la que's precipita la maga en lo cráter flamejant que devant d'ella formen las rocas quan s'obra la terra en espantosa conmoció.

A la setmana justa d'haverse donat á coneixe al públich la «Circe», s'estrenà la anomenada «Farinelli», ópera en tres actes y un prólech, de Cavestany y'l mestre Bretón y quina lletra peca com la de «Circe» de manca de situacions culminants en las que el músich puga enlayrar el vol de sa inspiració. Tampoch l'idea de portar á la escena á una persona com Carles Broschi que sacrificà la calitat d'home al goig de las riquezas, honors y fama que sa veu de sopranista li proporcionava, fins á ferlo «favorito» de Felip V, es ben poch simpática y ni pot conduhir á situacions valentas y francas, ni afavoreix gayre l'interés ferm que deu despertar una obra escénica de carácter serio: tot lo més podria ser l'objecte de una ópera cómica-ridícula.

La música de «Farinelli» 's jutja com la mellor

producció de son autor. En aquesta ópera ha sapigut prescindir Bretón de lo que li pogués donar un aplauso fácil, dels efectismes rebuscats á lo *Mascagni*, per conseguir un conjunt més harmónich y acabat com convé al elevat concepte que s'ha de tindre del art, quin no ha de servir per fer ressaltar els mérits d'un cantant afortunat, per medi de *fermatas* postissas ó *calderons* finals que fassin artificiosament esclatar en picaments de mans. Aixís com Chapí substituïx en «Circe» els recitats per una especie de declamació, Bretón en «Farinelli» troba en el *arioso* la mellor manera de fer entendre sense esforços la parla dels personatjes, deixant la major importancia á la orquesta, que en tot el transcurs de la obra està tractada ab gran coneixement de la técnica y sense deixar-se influenciar d'una escola única y determinada, donchs si devegadas segueix las maneres italianas clàssicas, altrás sembla entusiasmarse pe'l modernisme, interrompent bruscament melodías y desdenyant l'acort perfecte.

Desde'l principi de la ópera ja comensa á iniciarse l'aplauso ab el coro qu'ompla la primera meytat del prólech, quin además, té números com las *arias* del *Doctor* y *Farinelli*, molt transparents y casi propias d'una ópera cómica. Citarém en el primer acte el coro de cortesans, la delicada *romansa* d'Albert

*Cual brotan flores en la pradera
al anunciarse la primavera, etc.*

com trossos molt inspirats; en el según, tot el primer cuadro, de gust arcàich, que potser es lo millor de la obra; el final del según quadro del mateix acte y la escena del cor, últim número del tercer acte y de la ópera, sever y grandió, en el que's juntan los cants de la Salve, los acorts de la orquesta y las notas magestuosas que l'orga deixa escapar.

Ben al revés de las dos óperas anteriors, el llibreto de «Raimundo Lulio» es de lo més apropósit pera fer lluhir á un mestre compositor. Escenas apassionadas; moments d'un efecte teatral extraordinari; situacions valentas que un que no fós de la fusta de Dicenta, no s'hauria atrevit á pintar, abundan en la lletra d'aquesta ópera en la que l'autor ha considerat al protagonista, al beato Ramón Llull, en la primera época de la seva vida, quan, avants de sa conversió, era una especie de *Don Juan*, enamoradís y lluytador, d'una voluntat de ferro.

Ricart Villa, fá poch temps según violí de la Societat de Concerts de Madrit y premiat més tart per aquesta corporació ab motiu d'un concurs que la mateixa devia executar, posá música á la obra de Dicenta. Acostumat á dirigir obras italianas per aquestos mons de Deu, se li pegaren d'ellas molts ressabís, y la música de «Raimundo Lulio» dintre de sa originalitat, n'es una prova plena y constituïx, per

ser la primera producció d'un músich en aquest gènere, una veritable victòria, donchs han sigut aprofitats ab molta fortuna los efectes escènichs que li brindà'l llibretista. Citarém en particular el preludi y ballables del primer acte; lo *duo* d'*Isabel* y *Catalina* y la escena de la esglesia, en el segón; lo *duo* d'*Isabel* y *Raimundo* en el tercer y l'epilich.

La interpretació de las tres óperas, excelent, fins per part de las masses corals que cantavan ab un ajust y afinació que envejarían nostres primers teatres d'ópera italiana y la presentació, riquíssima y apropiada en tots els detalls.

Pochs dias després d'haverse estrenat la obra, darrerament citada, finiren las representacions en dit teatre, segons feyan constar *oficialment*, degut á la falta de temps material en acabar de preparar las demés obras promesas; segons malas llenguas per la *fredor* que al mes de Juny se deixava sentir per la sala.

¡Quina vergonya!

J. Anguera Corbella.

Madrid, Juny, 1902.

CHRONICA D'ART

L'EXPOSICIÓ DEL «CENTRE DE LECTURA»

I

La novella «Secció Artística» d'aqueix centre, ha donat ja son fruit, fent una exposició d'art. Encisa veure lo sforç qu'uns quants joves intellectuals i artistes fant per a fer sortir a Reus del letharg en que jau, per a vence l'indiferència que regna en nostra ciutat en matèries d'art. Encisa l'enthussiasme, cada die en augment, d'aqueixos elements jovinçans que treballen am coratge per a fer del Centre un veritable Atheneu artistic, litterari i scientific i de Reus un poble de molta cultura i avenç. Rebin doncs nostra mes coral enhorabona pel primer pas, encare que curtet; perque després d'un pas ne vé un altre, i lo qu'avui és una exposició petita, demà ne sera grand i passat demà un Museu, que posi alt lo nom del nostre poble; que remogui aptituds i que desperiti afficions adormides dels fills de Reus, sempre tant aimants del progrés en tots els ordres.

Fet aqueix degut compliment, anem a fer de dita exposició d'art una critica sencera, segons lo nostre lleial entendre i sapiguer:

En el Salonet de Pinctures hi ha com una cinquantena de quadros per cert molt artisticament collocats. S'hi llegeixen els noms dels principals pinctors reusencs: Fortuny, Galofre, Llovera, Tapiró, Guasch, Güell, etc., i hi ha també treballs d'artistes forasters com d'en Mir, Brull, Herich de Gregorio i d'altres. D'En Marian Fortuny hi ha un bocet original, i un

quadro que crida força l'atenció titulat *Odalisca*, copia reduïda feta per En Clapés. D'aqueixes obres no cal dir-ne res tractant-se del grand pinctore, de nom universal, mestre en el dibuix i en la llum.—D'En Galofre hi ha un parell de marines, fosques de llum; que per la manera d'ese tractades deuen esse del temps de l'aprenentatge, per lo tant hem de dir que no sont dos veritables Galofres perque en elles no hi ha ni l nervi, ni l character, ni l estudi de les obres qu'hant fet d'En Galofre un bon artista. Hi figuran també d'ell, tres treballs més: un cap de dona, una petita aquarela *Un baturro* i un treball molt bonich a la ploma que ja sabem qu'és lo seu fòrt.—De Tapiró hi ha en aquarela *Un riffeny* molt ben estudiat que com tots els treballs de typos i de costumes typiques del Marroc del pinctore de Tanger, mereix premi d'admiració.—En Llovera, el pinctore de *manolas*, hi té al llapiç una scena de baralles de *chulas* qu'era en lo que més se distingia dit artista reusenc. A més hi ha una aquareleta *Un soldat* obra dels seus primers temps.—Del Guasch sont, dos estudis de rieres, paisatges molt sentits i prou ben trovats, que ja mostren lo qu'hauria sigut si hagués pogut desenrotllar-se lo molaguanyat artista. I del inoblidable amic Hortensí Güell, hi ha cing teles, una marina *Troç de platja* en la que no hi manca sentiment però que la factura, delata qu'és de la primera epoca. En *La vora del Manzanares* ja s'hi comença a veure l'artista evolucionat que's manifesta de ple en els dos plens-sols de llum calenta, sobre tot en lo *Studi de soques*, que és un quadro mascle i ben vist, i que sembla talment una finestra. També ens agrada molt lo quadret *Cementir* en el que hi posà am força tota la poesia que son cor sentia...

Un quadret d'en Bergadá *La cenia* stà adivinat de llum; cal dir de dit artista qu'és una veritable llastima que no s'hagi dedicat més al art seriós, car que no li manquen aptituds. Del senyor Soberano hi ha exposats una pila de quadrets. Potser sont les *Natures mortes*, lo millor qu'ha fet dins son styl vell o classic; però am tota la sinceritat qu'ens distingeix hem de dir, sense negarli feconditat i bon desitj, que en les seves pinctures hi veiem més lo pinctore d'affició que l'artista del sentiment.

Lo quadro *La Verge* de la senyora Morros, és de factura achromada i llisa, de linies molt retallades que demostren traça de dits, i recorden altres verges d'Academia. En ella s'hi veu l'ignoscencia semblant a quelcom de pre-rafaelista.

D'En Mir és un «carbó» *Un troç de Paisatge de la Moncloa*; á bon segur qu'és de lo millor que hi ha en la Exposició, stà molt ben sentit i entés s'hi veu en ell lo temperament viril del auctor, un dels més bons artistes de Cathalunya que pot arrengrer-se entre ls Casas i Russinyols. D'En Brull (A.) hi ha